

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 8 februari 2006

Mål nr

T 308-05

KLAGANDE

LS

Ombud: Advokat GH

MOTPART

MA

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat YB

SAKEN

Vårdnad

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 17 december 2004 i mål T 3424-04

DOMSLUT

Högsta domstolen förordnar, med ändring av hovrättens dom, att LS ensam skall ha vårdnaden om parternas barn F och K.

För det biträde YB lämnat MA i Högsta domstolen fastställs ersättning enligt rättshjälpslagen till fyrtyotusenfemhundrafemtiofem (40.555) kr, varav 35.372 kr 50 öre för arbete, 4.725 kr för tidsspillan och 457 kr 50 öre för utlägg. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 8.111 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

LS har yrkat att vårdnaden om barnen F och K skall tillerkännas honom ensam.

MA har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Föräldrabalkens bestämmelser angående vårdnad om barn innebär att vårdnaden skall anförtros åt en av föräldrarna ensam, förutom när båda föräldrarna motsätter sig gemensam vårdnad, endast när det framkommer särskilda omständigheter som talar mot gemensam vårdnad. En sådan särskild omständighet är att en förälder är olämplig som vårdnadshavare, t.ex. därför att föräldern har gjort sig skyldig till våld mot barnet eller den andra föräldern. En annan särskild omständighet som kan tala mot gemensam vårdnad är att konflikten mellan föräldrarna är så svår och djup att det är omöjligt för dem att samarbeta i frågor som rör barnet. (Se NJA 2000 s. 345.)

Att endast en av föräldrarna motsätter sig gemensam vårdnad hindrar således inte att domstolen förordnar om det. Möjligheten att döma till gemensam

vårdnad mot en förälders vilja måste emellertid användas med stor försiktighet och lyhördhet. Om den som motsätter sig gemensam vårdnad anför vägande skäl för sin ståndpunkt, är det ofta lämpligast att inte gå emot den personens vilja. Motståndet kan bero på en vällovlig önskan att skydda barnet. Finns det risk för att barnet far illa vid gemensam vårdnad, skall domstolen givetvis beakta det. En förälder som har misshandlats eller utsatts för andra övergrepp av den andra föräldern och som lever i ett tillstånd av oro eller till och med skräck för den andra föräldern kan vid gemensam vårdnad vara dåligt rustad att tillgodose barnets behov av trygghet och omsorg. (Se prop. 1997/98:7 s. 48 ff. och s. 107.)

I maj 2002 överföll MA LS med en kniv i deras gemensamma bostad. Den 16 juli 2002 dömdes hon för försök till dråp och överlämnades till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Hon har vid huvudförhandlingen uppgett att hon är inskriven vid Huddinge rättspsykiatriska klinik men bor i en egen lägenhet i Gustavsberg.

LS har förklarat att han alltså är rädd för MA och att han inte kan tänka sig att ha någon som helst direkt kontakt med henne. Det finns inte anledning att ifrågasätta att denna inställning har sin grund i händelsen i maj 2002. Inställningen måste respekteras; det kan inte krävas av LS att han skall ha direkt kontakt med en person som har utsatt honom för ett så allvarligt övergrepp som det här är fråga om.

LS och MA kan alltså inte samråda direkt med varandra rörande barnens angelägenheter. Gemensam vårdnad under dessa förhållanden framstår – som framgår av vårdnadsutredningarna – inte som väl förenlig med barnens bästa. Den gemensamma vårdnaden skall därför upplösas.

Det saknas skäl att överväga att MA skall anförtros vårdnaden ensam, vilket inte heller har föreslagits från något håll. Frågan blir då om det finns skäl mot att LS förordnas som ensam vårdnadshavare.

MA har gjort gällande att det inte är förenligt med barnens bästa att LS ensam anförtros vårdnaden om dem, eftersom det i så fall finns en risk för att hon inte får möjlighet att bistå barnen i frågor som är viktiga för dem. Hon har även påstått att LSs psykiska hälsa är försämrad och att han brister i sin omsorg om barnen.

LS och MA har ett gemensamt ansvar för att barnen – trots bristen på kontakt mellan föräldrarna – får möjlighet att umgås med den av föräldrarna som inte har vårdnaden. Av deras uttalanden i Högsta domstolen har framgått att de båda är medvetna om detta ansvar. Utredningen visar också att LS under den tid som gått levt upp till detta ansvar. Inför Högsta domstolen har LS förklarat att han avser att anlita någon lämplig person som kan förmedla budskap mellan honom och MA. Han har vidare utfäst sig att se till att barnen får träffa MA och att hon får tillgång till upplysningar om barnen hos skola och olika myndigheter.

Enligt vårdnadsutredningarna mår LS, liksom MA, ovanligt mycket om barnen och ingenting har framkommit som visar att han skulle vara olämplig som ensam vårdnadshavare.

På grund av det anförda bör vårdnaden anförtros åt LS.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Svensson, Blomstrand (referent),
Pripp, Lundius och Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Kramer